

MARIANNE KAURINOVÁ

NÁŠ MALÝ

RAJ

TATRAN

NÁŠ MALÝ
RAJ

MARIANNE KAURINOVÁ

NÁŠ MALÝ

RAJ

TATRAN

Z nórskeho originálu Marianne Kaurin: Syden,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve H. Aschehoug & Co (W. Nyggard) AS,
Oslo 2018.

Z nórciny preložila Zuzana Bátorová Vahančíková.
Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2022 ako 5344. publikácia
a 34. zväzok edície Svetová tvorba.

Vydanie I.

Väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Eva Melichárková

Jazykové redaktorky Zlata Sršňová, Martina Vyšná, Zuzana Šulajová

Technický redaktor Peter Zentko

Sadzba RS Servis, Bratislava.

Vytlačil FINIDR s.r.o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

This translation has been published with the financial
support of NORLA.

Published by agreement with Oslo Literary Agency in conjunction with
Livia Stoia Literary Agency.

All rights reserved.

Copyright © 2018 Marianne Kaurin
Translation © Zuzana Bátorová Vahančíková 2022
Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2022

ISBN 978-80-222-1298-4

Dnes je posledný deň. Zostáva už iba niekoľko hodín a príde koniec.

Nie je to však koniec, ktorého by sa bolo treba obávať. Nezjaví sa tu z ničoho nič zabijak so sekerou ani meteorit či epidémia. Tento koniec je príjemný. Väčšina spolužiakov sa naň tešila. Počítali zvyšné týždne v kalendári, balili kufre, kupovali sandále a dali si spraviť letný účes. Aj ja som povedala, že sa teším. Bude to neskutočná paráda, vravím si a v duchu rátam, o aký dlhý čas vlastne ide.

Odjakživa rada počítam. Čokoľvek. Dni a minúty. Gumičky do vlasov, fixky, priateľov. Ani neviem ako a odrazu čosi rátam. V peračníku mám štrnásť fialových ceruziek, hoci mojou najobľúbenejšou farbou je modrá. Z tretieho poschodia dole na dvor za domom je to šesťdesiatosem schodov a k škaredej tabuli, čo víta návštevníkov v Bytovom komplexe Viera, je to štyridsaťdva krokov. Na svete som už viac ako štyritisíc dní. Bývala som už v šiestich bytoch a troch mestách. Chodila som do piatich rôznych tried. Mala som tri kamarátky, ktorých mená sa začínali na M. Teraz sa s nimi

už nevidam, ale M zostalo mojím najobľúbenejším písmenom. Preto mi tak vyhovuje Mária.

Keby sa ma niekto opýtal, koľko krokov delí telocvičňu od našej triedy, bez problémov by som mu vedela odpovedať. A teraz sa nachádzam práve tu. Priamo pred telocvičňou, idem do triedy. Asfalt páli, na stožiaroch visí vlajka. Mathilda a Regina sa opierajú o plot gymnázia, akoby sa už nevedeli dočkať, kedy tam začnú chodiť. Stoja uprostred partie, do ktorej chcú všetci patriť, ony *sú* tá partia. Všetky dievčatá v nej majú priliehavé tričká a dlhé vlasy. Regina drží v ruke mobil a snaží sa celú skupinku odfotiť. Smejú sa a ohromne sa zabávajú.

Potichu prejdem okolo nich. Najlepšie urobím, ak budem v duchu počítať, pomyslím si a sledujem, ako Mathilda našpúli pery, zapózuje a potom sa znova obracia k ostatným.

Markus stojí v skupinke chlapcov pri vlajkovom stožiaroch. Má na sebe červené tričko, ruky aj tvár má už opálené. Jeho smiech počuť až ku mne, hoci ma od toho príjemného hlasného zvuku delí viac ako šesťdesiat krokov. Keď pôjdem okolo neho, asi by som mala počítať nahlas, aby si aspoň všimol, že existujem, ale určite by si pomyslel, že som divná, akoby nestačilo, že som tu nová.

Pri vchode stojí Johanna s niekoľkými spolužiačkami z triedy a túžobne hľadí k hojdačkám. Má oblečenú vetrovku, hoci je aspoň štyridsať stupňov, a na hlave má ešte stále cyklistickú prilbu. Rozprávajú sa o skautskom tábore, kam sa chystajú cez letné prázdniny.

Bude tam ohromná zábava. Možno by som sa mohla pridať k tejto partii a ísť s nimi do tábora. Myšlienky ma však zavejú k vlajkovému stožiaru a k budove gymnázia, k tým, čo by ma naozaj mohli vytriahnuť spoločensky vyššie.

Urobím teda to, čo zvyčajne, poviem len ahojte, vletím do dverí, hore schodmi na prvé poschodie a do triedy s oknami na školský dvor, vždy tichej a plnej očakávania.

Hneď ako sa mi podarí zaujať miesto pri okne s dobrým výhľadom na konkrétny stožiar, dvere sa rozletia dokorán. Dnu nazrie brčkavá hlava, akýsi chlapec.

„Čau.“

Stojí vo dverách a uprene na mňa zíza, vidno mu len hlavu. Ešte nikdy som ho nevidela, tak iba rozpačito stojím. Usmeje sa. Má veľké oči.

„Toto je 6. A, však?“

Urobí krok späť, zavrie dvere a potom ich znova otvorí. Zrejme kontroloval rozvrh hodín, čo visí zvonka. Prikývnem. Rýchlo odídem od okna a sadnem si na svoje miesto. Tvárim sa, že robím niečo dôležité, prehrňam sa v peračníku.

„Ako sa voláš?“ spýta sa a vkročí do triedy.

Obzerá sa okolo seba a usmieva sa. Akoby ešte nikdy v živote nebol v žiadnej triede, akoby táto naša bola úplne iná a omnoho krajšia ako bežná nórska trieda. Jednu ruku má vo vrecku a v druhej stíska šiltovku. Má na sebe tričko zo zoologickej záhrady a krátke kaki nohavice, zdajú sa byť priveľké a nemožne na ňom visia. Na holých nohách má tenisky, kedysi pred sto

rokmi boli isto biele. Nohy aj ruky má tenké a bledé, kučery mu neposlušne tancujú na hlave, dokonca aj keď sa nehýbe.

„Ina,“ odpoviem.

„Aha,“ prikývne a ešte širšie sa usmeje. Jeden z predných zubov má krivý.

„Som Vilmer.“

Viac nepovie, iba sa na mňa pozerá. Akoby čakal, že sa s ním pustím do rozhovoru, akoby to bola moja povinnosť. Mohla by som sa ho spýtať, odkiaľ je a čo robí v našej triede, alebo či má rád zoologickú záhradu a príliš veľké šortky, ale nič z toho nestihnem. Pretože začne zvonit' a o štyri sekundy neskôr úroveň hluku v miestnosti raketovo vystrelí do výšky. Chlapec, čo sa volá Vilmer, sa oprie o stenu na samom konci triedy. Zdá sa, že nik si ho nevšimol, všetci sa smejú, rozprávajú a žartujú. Lebo dnešný deň je posledný. Čoskoro je koniec. Ešte tri hodiny s našou učiteľkou Vigdis a máme tu letné prázdniny.

Letné prázdniny majú päťdesiatštyri dni. Spočítala som to v kalendári, čo visí na chladničke. Päťdesiatštyri dni je tisícdvestodeväťdesiatšesť hodín. A to je sedemdesiatsedemtisíc sedemstošesťdesiat minút. Ešte som nevyrátala, koľko je to sekúnd, ale určite to bude veľa. Možno niekoľko miliónov.

Teraz, v tento celkom posledný deň, čo sme žiakmi 6. A, tu pred nami stojí Vigdis. Na túto príležitosť si obliekla svetložlté šaty a starostlivo sa nalíčila. Pery sa jej ružovo lesknú a vlasy si navrchu hlavy zopla do drdola pripomínajúceho hrič.

„Drahí moji, vítam vás v dnešný posledný deň šiesteho ročníka,“ prednesie slávnostne a rozhliadne sa po triede ako kráľovná prihovárajúca sa svojim poddaným.

Zloží si okrúhle okuliare a ich rúčku si strčí do úst, robí to asi každé dve minúty. A keďže si tak často cmúla rúčky okuliarov a veľa sa rúžuje, neraz má rúž aj za ušami. Mnohí z triedy si myslia, že Vigdis je smiešna. Napodobňujú jej knísavú chôdzu a kritizujú jej úbohé oblečenie. No zdá sa, že Vigdis si z toho vôbec nerobí

ťažkú hlavu. Raz nachytala Markusa, ako ju napodobňuje. Chodil po triede knísavou chôdzou, kotkodákal ako sliepka a Vigdis ho stojac vo dverách pozorovala. Markus sa veľmi hanbil, ale ona sa len zasmiala.

„Dobre ti to ide, sliepočka!“ poznamenala a odišla robiť dozor na dvor v krikľavej reflexnej veste, ktorá jej tesne obopínala prsia ovísajúce takmer na brucho.

Teraz ukáže dozadu na koniec triedy a všetci sa obrátia. Keď zbadajú príšerne oblečeného neznámeho chlapca, ozve sa šepot. V tejto triede si totiž všetci mimoriadne zakladajú na oblečení.

„Tak tu si!“ prihovorí sa Vigdis chlapcovi, ktorý sa volá Vilmer. „Sme nesmierne radi, že si dnes mohol prísť medzi nás.“

Prejde na druhý koniec triedy, podá mu ruku, vedie ho so sebou k tabuli a prudko gestikuluje.

„Máme návštevu,“ oznámi a oboma rukami ho pevne chytí okolo pliec v tričku zo zoologickej záhrady.

Tvári sa pyšne, akoby rodine prvý raz predstavovala novorodeniatko.

„A tento chlapec, milé dámy a páni, s nami začne chodiť na jeseň do triedy. Dnes nás chcel iba pozdraviť.“

Skloní sa k Vilmerovi.

„Môžeš sa sám predstaviť,“ pokračuje.

„Volám sa Vilmer,“ povie nahlas a zreteľne.

Ktosi sa zachichoce.

„Hej,“ prikývne Vigdis. „Vilmer sa sem pristahoval iba nedávno. Čo si vravel, kdeže to bývaš?“

„Na Drozdej ulici 30,“ odvetí Vilmer. „Vchod F.“

Znie to ako z úst malého dieťaťa, ktoré sa práve naučilo odrecitovať svoju adresu.

„Áno,“ prisvedčí znova Vigdis. „To je predsa Bytový komplex Viera!“

Teraz sa už chehcú viacerí. Neviem, čo je na tom bytovom komplexe také zábavné, okrem toho, že má prezývku, ktorá sa rýmuje so slovom Viera, a keby existovala súťaž o najškaredšie miesto na bývanie, garantovane by v nej vyhral prvú cenu.

„Aj Ina býva vo Viere,“ zahlásí Vigdis a ukáže na mňa. „Takže po prázdninách môžete chodiť do školy spolu.“

Mám Vigdis celkom rada, je v pohode, no teraz mi začína liezť na nervy. Prečo by mala rozhodovať o tom, že budem chodiť do školy s chalanom v obrovských šortkách a tričku zo zoologickej záhrady len preto, že aj on býva vo Viere? A prečo vôbec musí spomínať Vieru? Je od nej milé, že sa mi snaží nájsť priateľov, pokúša sa o to, odkedy som sem začala chodiť do šiesteho ročníka. Ale ja potrebujem priateľov, ktorí ma potiahnu vyššie, nie takých, čo ma budú ťahať nadol. A Vilmer rozhodne pôsobí ako ten druhý typ.

Vilmer môže konečne odísť spred tabule a sadnúť si na stoličku na samom konci triedy. Keď ide okolo mojej lavice, snaží sa zachytiť môj pohľad, akoby sme už boli najlepší priatelia. Len preto, že bývame kúsok od seba a zoznámili sme sa desať sekúnd predtým, než do triedy vošli ostatní. Bleskovo odvrátim zrak na opačnú stranu.

„Vigdis! Vigdis!“

Mathilda máva rukou a napriek tomu, že Vigdis sa ešte venuje Vilmerovi, spustí.

„Nemohli by sme teraz všetci porozprávať, kam sa chystáme cez prázdniny?“

Viacerí si zjavne myslia, že to je výborný nápad. Ma-lorka, USA, Francúzsko, ozýva sa v triede. Mathilda sa už takmer zdvihla zo stoličky a rozhadzuje rukami, aby zorganizovala toto kolo, do ktorého sa mnohí očivid-ne chcú zapojiť. Vigdis navrhne, že ak si to niekto ne-praje, nemusí povedať nič, ale Mathilda je taká nabu-dená, že to nevníma.

„Začína Tuva!“ zakričí a ukáže na miesto v prvom rade pri okne.

Jedna noha sa mi začne triasť a v ústach cítim su-cho. Vzápätí sa ozve Tuva, povie, že sa chystá na tri týždne do Talianska, kamsi na juh. Mathilda ukáže na Teodora, aby všetci pochopili, že ideme spredu doza-du, lavica za lavicou. Napočítam do jedenásť. Položím si ruku na stehno, aby sa mi noha tak veľmi netriasla. Ešte jedenásť lavíc a som na rade. Teodor ide do Chor-vátska. Selma zas na niekoľko týždňov do Španielska. Simen, čo sedí za Selmou, sa chystá na Floridu. Hovo-rí nahlas a zrozumiteľne, viacerí závistlivo vzdychajú. Una za Simenom vraví, že aj *ona* by si priala ísť nie-kam poriadne ďaleko, ako je Florida, no bude dovo-lenkovať iba v Dánsku.

„Ale na budúci rok,“ pokračuje Una, „pôjdeme na štyri týždne do Thajska.“

Ešte siedmi a som na rade. Mathias ide na Rodos, Vilda do Dubaja. Všetci majú na leto rôzne plány a chcú

sa nimi pochváliť pred celou triedou. Každý niekam cestuje. Do zahraničia. V tejto triede si totiž všetci mimoriadne potrpia na zahraničí. Raz súťažili, kto navštívil viac krajín. Vyhrala Regine s dvadsiatimi siedmimi.

Kým počúvam, že Mathilda strávi dva týždne v akomsi rezorte v Portugalsku, pohľadom zablúdím k Vigdis a na lavicu. Nevieť presne, čo znamená *rezort*, ale znie to dobre. Čoskoro je rad na mne a musím niečo povedať. V hornej časti brucha, takmer až pri srdci, mi búši.

„To ma podržte!“ poznamená Vigdis ohromene. „Mnohí z vás sa chystajú ozaj ďaleko. A viete, kam pôjdem ja?“

Predo mnou zostali už len traja a som rada, že Vigdis sa na chvíľu ujala slova, aspoň môžem ešte trochu popremýšľať o svojich cestovateľských plánoch.

„Kúpila som si malú chatku. Pri jazere hlboko v horách. Dalo by sa povedať, že to je taký môj malý rezort. Strávim tam celé leto a budem si iba čítať a pochutnávať na dobrom jedle. Aj to môže byť predsa fajn, nemyslíte?“

Nik neodpovedá, len zopár hláv prikývne a ktosi niečo zašomre. Akoby Vigdisine dovolenkové plány boli nafigu. Veď kto by chcel sedieť pri nejakom jazere v lese a čítať knihy, no nie?

Ďalší v poradí je Markus. Sedí dve lavice predo mnou. Každý jeden deň strávim vyše štyri hodiny pozorovaním jeho chrbta. Keď to človek zráta za celý školský rok v minútach, vôbec ich nie je málo. Poznám jeho chrbát naspamäť, viem presne, ako vyzerá, keď

kašle alebo sa smeje, postrehnem aj najmenší pohyb medzi lopatkami. Hneď si všimnem, keď má nový sve-ter. Predstavami, aké by asi bolo prejsť rukou od krku až nadol po chrbte, na ktorý stále pozerám, som akis-te strávila aspoň dvetisíc hodín.

Markus vraví, že najskôr pôjde na chatu v južnom Nórsku, odchádza už zajtra ráno. Potom bude niekoľ-ko týždňov v Španielsku. Vidím, ako kývne hlavou na Selmu.

„Najviac sa však teším na to,“ pokračuje Markus ne-dochkavo, „že pôjdem do Londýna.“

Obzrie sa po triede, aby sa uistil, že ho všetci počú- vajú.

„Pretože s otcom sa tam chystáme na zápas futbalo- vého klubu Chelsea. Bude to fakt super, lebo otec je rovnaký fanúšik Chelsea ako ja.“

Markus sa spokojne usmeje a obráti sa k Julii. Tvár sa mi rozhorúči ako rýchlovarná kanvica, sedím totiž hneď za Juliou, takže sa pozerá skoro na mňa. Chýba len zopár centimetrov a stretli by sa nám pohľady.

Julia sa opatrne rozhovori, má zachrípnutý hlas. Čo ak nemá čo povedať, čo ak sa najbližších päťdesiatšty- ri dní nebude absolútne nič diať a ona bude len doma? Ale to sa, samozrejme, nestane. Nikto nezostáva v lete *doma*.

Julia pôjde na Cyprus. S mamou. A potom ešte do Francúzska s otcom.

„Keď má človek rozvedených rodičov,“ poznamená Julia celá natešená, „výhodou je, že idete do zahraničia dvakrát. Všetko sa zdvojnásobuje.“

Otočí sa na stoličke a pozrie sa na mňa. Všetci upierajú oči na mňa. Aj Vigdis. V triede je ticho. Totálne ticho. Je mi jasné, že by som mala otvoriť ústa, že sa chcú dozvedieť, kam sa v lete chystám, aké úžasné plány mám s rodinou a čo zažijem. Blúdím pohľadom z jedného na druhého, po ich tvárach plných očakávania, a cítim, že mám v ústach prázdno. Nie je v nich ani jediné slovko. Chvíľu len naprázdno otváram ústa, odkašlem si, potom moje hlasivky vylúdia slabý zvuk.

„V lete...“ začnem a pozriem sa na Markusa.

Aj on sa pozerá na mňa. Teraz sa pozerá na mňa!

„V lete...“ poviem ešte raz a čakám, ako sa rozhodnem. „V lete sa chystám do letoviska pri Stredozemnom mori.“

Vigdis povzbudivo prikývne a usmeje sa. Markus sa na mňa stále díva. Všetci na mňa uprene hľadia a čakajú niečo viac.

„A už sa na to veľmi teším,“ pokračujem a predstavím si bazény, tobogan a nekonečne dlhú bielu pláž so slnečníkmi a detským klubom. Na ktorý som už, samozrejme, príliš veľká.

„Budem sa kúpať, opaľovať a oddychovať. Jednoducho robiť to, čo sa v letoviskách pri Stredozemnom mori robí. Niekoľko týždňov. Odchádzam už zajtra ráno.“

Odrazu začujem, ako sa ktosi zachichoce. Alebo presnejšie dvaja. Prichádza to z predposledného radu pri okne. Mathilda sa skláňa k Regine, rukou si zakrýva ústa a čosi šepká.

„Stredozemné more nie je jedno konkrétne miesto,“ zahlási Regina vecne.

Je podpredsedníčkou rady študentov, a keď vyrastie, bude advokátka ako jej mama.

„Takže to znie trochu hlúpo.“

Znovu sa mi roztrasie noha. A trochu aj ľavá ruka. Nemohli by sme sa pohnúť ďalej, nemohol by už hovoriť niekto iný?

„Kam teda vlastne ideš, Ina? Pri Stredozemnom mori je veľa krajín.“

Znova sa zachehcú. Pridajú sa aj viacerí. Ale slova sa, našťastie, ujme Vigdis.

„Tu v Škandinávii celkom bežne hovoríme, že ideme k Stredozemnému moru, aj keď to na mape nie je jedno konkrétne miesto. Povieme to zvyčajne vtedy, keď cestujeme na dovolenku niekam ďalej na juh, kde sa chceme kúpať a oddychovať. Tak, ako to bude robiť Ina.“

Vigdis na mňa rozladene ukáže. Akoby decká v triede boli senilné a náhle zabudli, kto ide k Stredozemnému moru.

„Takže nie je až také dôležité, kam presne človek ide.“

Vigdis sa pozrie na Martu a pokračujeme v rozprávaní o prázdninových plánoch. Našťastie. O Stredozemnom mori stačilo. Marta sa chystá do hôr a plánuje zísť horskú cestu Rallarvegen na bicykli. Patrick pôjde na trojtýždňový výlet autom po Európe. Johanna k starým rodičom na Lofoty. Regina ide na Krétu, to je ostrov v Stredozemnom mori. Keď to hovorí, pozerá sa na mňa, tie slová vysloví, akoby to vy-

svetlovala trojročnému dieťaťu alebo osobe s poškodením mozgu.

„Ale ešte predtým pôjdem na týždeň na nákupy do Paríža,“ zahľási hrdo a obráti sa k Mathilde.

Keď zvyšok triedy dohovorí o svojich plánoch na leto, Vigdis prevezme slovo.

„Poďme teda ďalej,“ navrhne, no v tej chvíli padne jej pohľad na Vilmera celkom vzadu. „Veď sme sa zabudli spýtať teba, Vilmer. Chystáš sa robiť cez prázdniny niečo vzrušujúce?“

Všetci sa otočia a pozerajú naňho. Usmieva sa.

„Aj ja idem k Stredozemnému moru,“ povie a zahľadí sa na mňa.

Čo tým chce povedať?

„Ale nie,“ pokračuje Vilmer. „Zostávam doma.“

Obráti sa k Vigdis.

„Otec je na mizine, takže tento rok na dovolenku nejdeme.“

Pokrčí plecami a rozhliadne sa po triede. Nieкто sa zachichúňa. Samozrejme, vždy sa ktosi nájde.

„Žiadne leňošenie pri Stredozemnom mori ma teda nečaká,“ povie a široko sa usmeje.

Akoby bolo v absolútnom poriadku, že nikam nejde. Zdá sa, že sa na prázdniny teší, i keď bude len doma. So svojím otcom, ktorý je bez peňazí. V Bytovom komplexe Viera.